

Idékatalog for indsatsområdet kystfriluftsliv

<u>Indholdsfortegnelse</u>	
Forord	3
Sammenfatning	4
1.0 Indledning	6
1.1 Formål med indsatsområdet	6
1.2 Brugen af idékatalog	6
1.3 Afgrænsninger	7
1.4 Metode	7
1.5 Opbygning	7
Del 1 - anbefalinger, gode råd og projektideer	8
2.0 Anbefalinger til videre indsats	8
2.1 Styregruppens generelle anbefalinger	8
2.3 Friluftsrådets rolle	8
2.4 Medlemsorganisationernes rolle	8
3.0 Projektideer og gode råd	9
3.1 Overnatning	9
3.2 Faciliteter	11
3.3 Naturformidling	12
3.4 Affald	14
3.5 Konflikter	15
3.6 Sikkerhed	16
3.7 Adgang	17
3.8 Information for friluftsanskuelser	18
3.9 Miljøbeskyttelse	19
3.10 Udviklingsprojekter	21
3.11 Afsluttende bemærkninger	23
Del 2 – Undersøgelsen	24
4.0 Typer af friluftsanskuelser	24
4.1 Almindelige strand- og naturbesøg	24
4.2 Sport og motion	24
4.3 Fællesarrangementer	24
4.4 Ridning	25
4.5 Naturobservationer, fotografering m.v.	25
4.6 Indsamling og plukning	25
4.7 Jagt	25
4.8 Fiskeri	25
4.9 Sejlads	25
4.10 Fritidsflyvning og luftsport	26
4.11 Motorsport og motorisering i forbindelse med friluftsliv	26
5.0 Hovedregler for kysten	26
5.1 Adgang til kysten	26
5.2 Fritidssejlere	27
5.3 Beskyttelse af naturen	27
5.4 Miljøbeskyttelsesloven	27
5.5 Havmiljøloven	27
5.6 Andre gældende love og direktiver	28
5.7 Mere information	28

6.0 Faciliteter ved kysten	28
6.1 Adgangsfaciliteter	28
6.2 Sikkerhedsfaciliteter	28
6.3 Informationsfaciliteter	29
6.4 Overnatningsfaciliteter	29
6.5 Andre faciliteter	29
7.0 Undersøgelse af friluft aktiviteter ved kysten	29
7.1 Undersøgelsens resultater	30
7.2 Undersøgelsens hovedkonklusioner	34
8.0 Kildeliste, hvor der kan søges yderligere information	34
Bilag 1a - Liste over styregruppemedlemmerne og kontaktinformation	
Bilag 1b - Liste over organisationer, der er blevet interviewet	
Bilag 1c - Liste over organisationer, der har indsendt spørgeskema	

Idékatalog for kystfriluftsliv – 2004

Tekst: Friluftsrådets styregruppe for indsatsområdet kystfriluftsliv

Layout og grafisk produktion: Saloprint A/S og Friluftsrådet

Billeder: Indsendt af styregruppen og af Mikal Holt Jensen

Forord

Kysten har altid været afgørende for vores historie, lige siden de første stenaldermennesker slog sig ned. Her fandt menneskene alt hvad de havde brug for: Et sted, hvor de kunne skaffe mad og vand og samle flintesten til deres redskaber.

Op igennem tiden har havet og kysten spillet en enorm rolle for vores historie. I "gamle" dage var det lettere at sejle end at færdes over land, så havet, sund og bæltter var det, der bandt landet sammen. Vi har udkæmpet krige, fisket, indtjent skatter til kongen og brugt den som adgangsvej til resten af verden og ikke mindst som kilden til magi, eventyr og opdagelser. I dag danner kysten stadig ramme for dette, men nu har kysten primært en mere rekreativ betydning.

Danmarks 7.000 km kystlinie er særdeles attraktive områder til rekreation og er dermed væsentlige friluftsområder, hvor der foregår mange både organiserede og uorganiserede aktiviteter. Mulighederne er næsten uendelige, når det drejer sig om friluft aktiviteter og oplevelser ved og på havet.

Men hvilke muligheder er der ved kysten? Og hvordan kan de bedst udnyttes til alles bedste? Hvad kan der gøres for at forbedre vilkårene for friluftaktivitet? Kan der findes sammenhængende interesser mellem flere brugergrupper? Hvordan kan vi undgå konflikter mellem brugerne eller en overbelastning af kysten? Der skal efter vores mening være plads til alle, så længe det foregår med respekt for andre og for naturen.

Friluftsrådet håber, at dette idékatalog kan være med til at give inspiration til nuværende og fremtidige brugere af kysten. Det er håbet, at der ud fra dette katalog kan iværksættes tiltag og udspringe spændende projekter, som kan være til brug for mange aktive langs kysten og ligeledes være et supplement til den dialog, der løbende er om kysten. Vi vil gerne rette en tak til styregruppen, der har bestået af Asbjørn Holm, Biologforbundet, Inga Bjørnsbo, Samvirkende danske Turistforeninger, Flemming Torp, Ungdomsringen, Knud Nielsen, Dansk Forening for Rosport, Rasmus Anker Møller, Dansk Kano og Kajak Forbund, Thorben Lundø, KFUM-spejderne, Tine Kierkegaard, Stads- og Kommunegartnerforeningen, og Vagn Gram, Dansk Amatørfiskerforening. Samtidig skal der også være en tak til medlemsorganisationer og samarbejdspartnere, som har bidraget til indholdet af idékataloget.

Men lad os ikke glemme det vigtigste. Kystområdet er et sted, hvor vi kan få en masse gode naturoplevelser – alene eller sammen med andre. Så brug ikke for megen tid i møderum eller bag duggede ruder i klublokaler, så der ikke er tid til at komme ud og nyde lyden af bølgers brusen, havluften, synet af legende børn i vandkanten eller en fisker, der sætter garn. God fornøjelse.

Lars Mortensen
Formand

Nanna Ilmer
Formand for indsatsområdet kystfriluftsliv

Sammenfatning

Friluftsrådets bestyrelse satte i efteråret 2002 gang i et nyt indsatsområde om kystfriluftsliv. I foråret 2004 kunne en styregruppe bestående af repræsentanter fra medlemsorganisationerne præsentere dette idékatalog for kystfriluftsliv.

Formålet med idékataloget er at sætte fokus på kystfriluftsliv ved den danske kyst og finde initiativer og projekter, der kan medvirke til udvikling og forbedring af vilkårene for kystfriluftsliv.

Møder i styregruppen, indspil fra forskellige samarbejdspartnere og en undersøgelse blandt Friluftsrådets medlemsorganisationer, myndigheder og brugere af kysten danner baggrunden for indholdet af dette katalog.

Der er samlet nogle anbefalinger og konklusioner, som der kan arbejdes videre med for at forbedre vilkårene for friluftsliv ved kysten. Hvem der tager initiativ og hvornår det sker, er ikke fastlagt. Initiativet kan komme fra medlemsorganisationer, myndigheder, andre interesserede eller Friluftsrådet.

Her er en sammenfatning af hovedkonklusionerne.

Overnatning – Undersøgelsen bekræfter, at etablering af overnatningsfaciliteter langs kysten står højt på ønskelisten hos mange brugere og organisationer. Der skal især gøres en indsats for at fremme de primitive overnatningspladser og for at forbinde de nuværende overnatningspladser i netværk. Disse netværk skal kommunikeres ud til forskellige brugergrupper.

Naturformidling - Naturformidlingen langs kysten både via trykt materiale og personlig naturformidling bør fortsat fremmes og her spiller naturvejledere ved kysten og Blå Flag aktiviteter en vigtig rolle. Mere ensartet informationsmateriale via retningslinier for design og indhold kan fremme forståelsen og give overblik.

Information – Ruter, seværdigheder, overnatningspladser osv. skal samles i netværk og bredes ud via kortmateriale. Der bør oprettes en hjemmeside, som samler relevante hjemmesider om kystfriluftsliv.

Sikkerhed – Uddannelse og information er to nøgleord for at forbedre sikkerheden ved kysten. Uddannelse skal sikre, at brugerne gør en forebyggende indsats og kan redde i forbindelse med ulykker. Aktuel information på stedet kan orientere om, hvad brugerne skal være opmærksom på i dette område på det pågældende tidspunkt.

Adgang – Det bekræftes, at adgang er en vigtig forudsætning for at dyrke friluftsliv ved kysten. Derfor skal kysten huskes i forbindelse med adgangsdebatten. Adgangen skal sikres ved at fastholde de nuværende adgangsforhold, ved at informere om de nuværende regler, ved at sikre veje og stier og ved at forhindre ulovlig og uhensigtsmæssig skiltning.

Faciliteter - Adgang til kysten er vigtig, men det samme gælder for de faciliteter, der giver adgang i form af landgangs- og isætningssteder. Ligeledes er det vigtigt med borde, bænke, ordentlige og tilgængelige sanitære faciliteter og ikke mindst affaldsfaciliteter.

Affald - Mange besvarelser tyder på, at forebyggelsen af affald langs kysten er et emne, som skal prioriteres højt, og det anbefales at iværksætte initiativer for at forhindre et øget affaldsproblem langs kysterne gerne via kampagner rettet mod børn og unge.

Konflikter – Der nævnes mange konflikter mellem de forskellige brugergrupper og mellem brugergrupper og lodsejere. De fleste peger dog på, at dialog og information er vejen frem for at løse og forhindre konflikter ved kysten, og der skal iværksættes initiativer, der kan fremme denne dialog.

Idékataloget indeholder 24 projektideer, hvis titler kan ses nedenfor. Men der er også indsamlet mange gode råd til, hvordan de forskellige ideer sættes i værk og hvilke forhold, som man skal være opmærksom på. Ligeledes vil der på Friluftsrådets hjemmeside være uddybende og aktuelt information om kystfriluftsliv, som følger op på dette katalog.

Projektideer for kystfriluftsliv

1. Overnatning langs kysten
2. Havhytter
3. Indkøbsmuligheder langs kysten
4. Fra Blå Flag Station til Blå Flag Udstyrcenter
5. Friluftaktiviteter for skolebørn
6. Demokratispil for en kystkommune
7. Designkoncept for kystens information
8. Med SMS i naturen
9. Med skærm i naturen
10. Affaldskampagne
11. Dialog-katalog for kysten
12. Sikkerhed på vandet
13. Informationskampagne om ophold ved kysten
14. Den blå rute
15. Samling af udbud på nettet
16. Natursti under vandet
17. Miljø på vandet
18. Miljøstyring på havne
19. Oliekampagne
20. Udvikling af kystfriluftsliv i et afgrænset område
21. Borgerinddragelse langs kysten
22. Idepapir om støtteordninger
23. Guide til udvikling af strandområde
24. Projektudvikling af havnen

1.0 Indledning

Friluftsrådet har tidligere iværksat forskellige tiltag, som har bidraget til friluftsliv ved kysten. En række medlemsorganisationer er hyppige brugere af kysten i forbindelse med deres friluftaktiviteter, og derfor ønsker Friluftsrådet at sætte fokus på dette område. Bestyrelsen satte i efteråret 2002 gang i et nyt indsatsområde om kystfriluftsliv. En styregruppe udpeget af bestyrelsen bestående af repræsentanter fra medlemsorganisationerne har bistået med arbejdet og ideer til udarbejdelsen af dette idékatalog for kystfriluftsliv. Fra foråret 2003 og et år frem har styregruppen tænkt, kommet med ideer og kommentarer, forarbejdet, udviklet og skrevet til dette idékatalog. Det er hensigten, at dette kataloget ser bredt på emnet kystfriluftsliv, og mange brugergrupper eller myndigheders erfaringer er inddraget i arbejdet. Herefter kan underemner eller projekter efterfølgende tages op ud fra det skellet, som idékataloget vil være.

1.1 Formål med indsatsområdet

I kommissoriet godkendt af Friluftsrådets bestyrelse for dette indsatsområde står der, at der skal:

- sættes fokus på kystfriluftsliv.
- undersøges hvilke muligheder, der er for friluftsliv ved kysten og evt. "opfinde" nye og/eller tværgående friluftsp projekter.
- prioriteres og udvælges projekter, som kan medvirke til kystfriluftsliv.

Dette idékatalog forsøger at afdække disse formål og ønsker at danne et overblik over nuværende tilbud af aktiviteter, samt at komme med forslag og ideer til konkrete projekter for kystfriluftsliv, som Friluftsrådet eller samarbejdspartnere kan arbejde videre med.

1.2 Brugen af idékatalog

Dette idékatalog kan bruges på mange måder. Det kan læses for at give overblik og inspiration eller bruges som opslagsværk. Men det kan samtidig bruges til at få nye ideer for tiltag ved kysten eller til at sætte et af de foreslåede projekter i gang. Ligeledes kan det bruges som udgangspunkt til at indgå samarbejde med andre organisationer, der har sammenfaldende interesser eller til at komme i gang med en dialog om, hvordan kysten i fremtiden skal bruges.

Kataloget kan fungere som et styringsværktøj til at bevare overblikket på området, og som et supplement vil der være aktuelt og uddybende materiale og information på Friluftsrådets hjemmeside. Ikke mindst kan Friluftsrådet og dets medlemsorganisationer bruge kataloget til en prioritering af den fremtidige indsats ved kysten.

Styregruppen vil i nogle år frem fungere som "vejledere" for indsatsområdet, så hvis du ønsker at starte et projekt fra dette katalog eller har nogle spørgsmål til kataloget, så er du velkommen til at få hjælp og inspiration fra gruppen. Du kan se kontaktinformationer i bilag 1a.

1.3 Afgrænsninger

Området kystfriluftsliv er meget omfattende. Derfor er der foretaget nogle afgrænsninger af området, som enten bliver dækket af andre indsatsområder og projekter eller som pt. ikke er skønnet relevant for kataloget. Styregruppen har valgt at betegne kysten som land der støder op til hav og fjord, e og dermed gælder dette indsatsområde ikke for søer, vandløb og åer.

Idékataloget:

- sætter primært fokus på de områder, hvor der er plads til flere friluftaktiviteter.
- fokuserer på emner, hvor Friluftsrådet og medlemsorganisationerne har mulighed for at gøre en indsats.
- vil ikke gå i dybden med adgang til kysten, da dette bliver dækket af indsatsområdet "adgang", men kan blive nævnt i forbindelse med projektideer og undersøgelsen. Indsamlede holdninger og kommentarer vedrørende adgang er sendt videre til styregruppen for "Adgang".
- lægger ikke ekstra vægt på gruppen af indvandrere, da det ønskes, at alle behandles på lige vilkår.
- sætter ikke ekstra fokus på handicappede. Denne gruppes aktivitet ved kysten er vigtig, men deres interesser dækkes af Friluftsrådets og De Samvirkende Invalideorganisationers handicapprojekt.
- vil primært fokusere på ikke-motoriserede aktiviteter langs kysten.

1.4 Metode

Det har været hensigten at komme bredt ud for at afdække hele området. Derfor er alle medlemsorganisationer og udvalgte samarbejdspartnere søgt inddraget i arbejdet eller har haft mulighed for at deltage i spørgeskemaundersøgelsen. Arbejdet har fulgt følgende rækkefølge.

- Brainstorming og ideudveksling i styregruppen
- Undersøgelse blandt medlemsorganisationer og samarbejdspartnere
- Bearbejdning og beskrivelse
- Redegørelse, ideer og konklusioner

1.5 Opbygning

Idékataloget er delt i 2. Den 1. del indeholder anbefalinger, gode råd og projektideer, mens del 2 beskriver, kortlægger og undersøger. Anbefalinger og ideer i del 1 udspringer af det indsamlede materiale i del 2. Ligeledes kan der i del 2 fås mere information, hvis du/l ønsker at gå i gang med en af projektideerne.

Del 3 er samlet på Friluftsrådets hjemmeside i minimum 1 år. Her kan du se følgende:

- Uddybning af projektideer og løbende opdateringer. De besøgende kan komme med kommentarer og deres gode råd for de enkelte områder.
- Mere detaljeret indhold af den gennemførte undersøgelse.
- Links til relevante hjemmesider.
- Vejledning til brug af www.restinfo.dk.

Del 1 - Anbefalinger, gode råd og projektideer

2.0 Anbefalinger til videre indsats

Ud fra indsatsrådets undersøgelse (se del 2) har styregruppen samlet nogle anbefalinger, som der kan arbejdes videre med for at forbedre vilkårene for friluftsliv ved kysten. Hvem der tager initiativ og hvornår det sker, er ikke fastlagt. Initiativet kan komme fra medlemsorganisationer, myndigheder, andre interesserede eller Friluftsrådet.

2.1 Styregruppens generelle anbefalinger

- Der bør arbejdes for at forbedre vilkårene for kystfriluftsliv ud fra de gode råd, som er opsamlet via undersøgelsen bag dette idékatalog.
- Der bør ydes støtte til initiativer/projekter, der forbedrer overnatningsmuligheder for friluftsfolk langs kysten, særligt hvor det er med til at forbinde overnatningssteder i et netværk og især de primitive overnatningspladser skal fremmes.
- Der skal arbejdes for at forhindre et øget affaldsproblem langs kysten.
- Naturformidlingen langs kysten både via trykt materiale og personlig naturformidling bør fortsat fremmes.
- Der skal være støtte til information, der kan medvirke til at forhindre og forebygge problemer og konflikter langs kysten og skabe rammen for dialog og god planlægning af aktiviteter langs kysten.
- Der skal fortsættes med at sikre adgang til kysten, både den generelle adgang via stier, veje og brugsret - men også via støtte til etablering af faciliteter.
- Der bør oprettes en hjemmeside til formidling af ideerne med links til andre hjemmesider med kystfriluftsliv.

2.3 Friluftsrådets rolle

Friluftsrådets rolle i forbindelse med kystfriluftsliv kan være forskellig og afhængig af opgavens art og omfang. Friluftsrådet kan:

- være med til at sætte fokus på muligheder og problemer ved kysten bl.a. via dette katalog,
- være med til at bevillige penge til projekter ved kysten og bidrage med arbejdskraft til særlige projekter,
- være med til at sætte interesserede parter sammen om et projekt eller problem, så der skabes en fælles løsning. Friluftsrådet kan være aktiv part i nogle projekter, men ikke i alle,
- være projektansvarlig og sørge for gennemførelse af et projekt,
- være det styrende organ for initiativer, projekter og viden for afgrænsede områder indenfor kystfriluftsliv.

2.4 Medlemsorganisationernes rolle

Medlemsorganisationernes rolle i forbindelse med kystfriluftsliv kan ligeledes være forskellig og afhængig af organisationens interesse og aktivitet samt opgavens art og omfang. Men som udgangspunkt kan organisationen ligesom Friluftsrådet være igangsætter, medspiller eller lignende.

3.0 Projektideer og gode råd

På baggrund af undersøgelsen (del 2) og ovenstående anbefalinger, er der samlet nogle projektideer og gode råd, som bør inddrages i forbindelse med arbejdet ved kysten.

3.1 Overnatning

Både styregruppens møder og undersøgelsen blandt medlemsorganisationerne har bekræftet, at der er behov for flere overnatningspladser langs kysten, og dette bør derfor have en høj prioritet i det videre arbejde.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der skal samarbejdes om at etablere flere overnatningspladser langs kysten, og især skal der etableres primitive overnatningspladser.
- Der skal tages hensyn til forskellige brugergrupper og deres behov. Nogle har behov for øde overnatningspladser, og andre har behov for pladser tæt ved byer, stier eller veje. Nogle pladser skal kunne nås fra land, mens andre kun bør kunne nås fra vandet.
- Overnatningspladserne skal ligge så tæt på kysten som muligt.
- Afstanden mellem pladserne skal være, så man kan bruge dem på en vandretur, cykeltur, ridetur, rotur eller sejltur. Der er forslag om 10-15 km mellem hver plads.
- Der bør tages initiativ til at undersøge værdien og brugen af forskellige mere eller mindre primitive overnatningstyper (havhytter, brug af eksisterende bygninger mm.)
- Der skal arbejdes for, at overnatningspladserne samles i netværk på tværs af administrative grænser, og informationerne om disse netværk skal kommunikeres bredt ud. Det foreslås, at kyststrækningerne opdeles i overskuelige enheder, som koordineres på national plan.
- Overnatningspladserne skal markeres på kortmaterialet over et område.
- Der skal samarbejdes med "Overnatning i det fri" via Friluftsrådets ERFA-gruppe for primitive overnatningspladser.
- Der skal oprettes en ordning med markeringspæle, så pladserne/faciliteterne kan ses fra vandet, og GPS-koder bør ligeledes indarbejdes i systemet.
- Nogle overnatningspladser kan bruges som støttepunkter og læsted for naturformidling.
- Igangsettelsen af projektidé "Overnatning langs kysten" (nr. 1).

Forslag til projektideer:

Titel	1. Overnatning langs kysten
Hovedformål	At fremme muligheder for overnatning langs kysten i forbindelse med friluftsskiviteter.
Kort beskrivelse	Det er brug for en kortlægning af eksisterende overnatningsmuligheder, samt at udbygge de nuværende tilbud af overnatningssteder. Samtidig er der behov for, at disse informationer gøres tilgængelige for brugerne. Det kan ske via:

	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøgelse blandt nuværende udbydere af overnatningspladser. • At få folk til at offentliggøre deres lokalaftaler. • Gøre det nemmere at etablere overnatningspladser. • Finde midler til etablering af flere overnatningspladser. • Udvikle en hjemmeside, hvor der er links og samlet forskellige muligheder for overnatning. Undersiderne skal opdateres lokalt, da det vil være uoverskueligt at gøre det centralt. • Bedre signaler/skilte set fra vandet. • Bedre markedsføring og samarbejde med turistorganisationer. • Opdeling af kyststrækningen i overskuelige enheder/begrænsede områder. • Undersøge forskellige typer af overnatningspladser for at klarlægge, hvilke det er bedst at bruge ved kysten. • Indarbejdelse af "Overnatning i det fri..." med Friluftsrådets ERFA-gruppe
Målgruppe	Medlemsorganisationer og øvrige brugere af kysten.
Årsag	Der er mange steder at overnatte ved kysten, men der mangler fortsat primitive overnatningspladser langs kysten – især når man kommer fra vandet. Desuden mangler der et overblik over det samlede udbud og typer af overnatningssteder og et sted hvor man har samlet alle informationerne.
Lignende projekter	Projekt i Vestsjællands Amt om kystnære overnatningspladser Primitive overnatningssteder

Titel	2. Havhytter
Hovedformål	At etablere overnatningspladser og landgangsforhold for friluftsfolk fra vand og fra land som supplement til de primitive overnatningspladser.
Kort beskrivelse	Der etableres havhytter langs den danske kyst. Hytterne bygges i gammel dansk stil, der er kendt fra mange mindre fiskepladser. Hytterne er billige at etablere og falder godt ind i det danske kulturlandskab. Hytterne skal være selvbetjente og indeholde nogle enkelte møbler og et ildsted. Nogle skal kunne fås via turistkontoret. Alternativt kan eksisterende bygninger bruges, herunder gamle bygninger ved havne og gamle fiskerhytter. I den forbindelse er det vigtigt, at de indarbejdes i lokalplanen. Det er vigtigt at hytterne ikke ligger for langt fra kysten ellers vil de ikke blive brugt.
Målgruppe	Brugere af små fartøjer såsom havkajak, turroere og strandjoller skal supplere overnatningsmuligheder for cyklister og vandrere mm.
Årsag	Der er mangel på overnatningsmuligheder langs kysten og især for dem der af forskellige årsager hverken benytter primitive overnatningssteder eller de mere kommercielle og brugte overnatningssteder (Vandrerhjem, Campingpladser og Hostels), men som ønsker noget midt i mellem.
Lignende projekter	Havhytter fra Rådal Friluftsliv Hytter i Norge og Sverige

Titel	3. Indkøbsmuligheder langs kysten
Hovedformål	At samle information om, hvor der er indkøbsmuligheder i nærheden af de primitive overnatningspladser langs kysten.
Kort beskrivelse	Mange brugere fra vandsiden, der kommer til en overnatningsplads, har brug for at gå på indkøb, men i mange tilfælde ved de ikke, hvilken retning de skal gå for at komme frem til den nærmeste købmand eller supermarked. Hvis der er forbindelse med overnatningspladserne indsamles information om indkøbsmuligheder, vil det være en god service til sejlerne.
Målgruppe	Primært: Brugere fra vandet; Sekundært: Brugere fra land.
Årsag	Brugere fra vandsiden har tit svært ved at finde indkøbsmuligheder.
Lignende projekter	Bolighjemmesiders brug af kraks kort.

3.2 Faciliteter

Mange ønsker ifølge undersøgelsen flere faciliteter langs kysten og i mange tilfælde er det en myndighedsopgave at oprette og vedligeholde disse faciliteter.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der bør arbejdes for en forøgelse af i vandsætnings- og landgangssteder for vandaktiviteter og flere anløbs- og badebroer.
- Der bør arbejdes for etablering af flere natur- og grejcentre, der udlåner udstyr langs kysten. Blå Flag Stationerne kan inddrages i dette arbejde.
- Der bør etableres flere borde, bænke, bål- og grillpladser, som placeres i forbindelse med aktiviteter langs kysten og især ved strande og havne.
- Der bør oprettes flere og bedre sanitære faciliteter langs kysten, hvoraf nogle kan have bade- og omklædningsmuligheder.
- Tilgængelighed for alle skal tænkes ind ved etablering af faciliteter.
- Igangsættelsen af projektide "Fra Blå Flag Station/Naturskole til Blå Flag Udstyrscenter" (nr. 4).

Forslag til projektideer:

Titel	4. Fra Blå Flag Station/Naturskole til Udstyrscenter
Hovedformål	At udvikle steder langs kysten, hvor der kan lånes og lejes udstyr til friluftsktivityteter.
Kort beskrivelse	Flere steder i landet er der Blå Flag Stationer eller naturcentre, der formidler om kystområder og arrangerer forskellige ture. Nogle steder kan der lånes fiskenet, fiskestang, redningsvest og andet udstyr, men det er fortsat begrænsede muligheder. Stationer eller naturskoler kan udvide deres aktiviteter, så de også udlejer og udlåner et større sortiment af udstyr lig "Grejbanker". Det giver dem adgang til en masse nyt udstyr, og andre brugere får samtidig nemmere adgang til udstyret. Det kan ske ved at: <ul style="list-style-type: none"> • Skabe nye kontakter til potentielle stationer • Forsyne stationer eller naturskoler med forskelligt udstyr såsom både, kanoer og kajaker, undervisningsmateriale, handicapfaciliteter, andre brugsredskaber osv. • Udvikle informationsmateriale i brug af udstyret og behandling af naturen
Målgruppe	Nuværende og potentielle Blå Flag Stationer og Naturskoler
Årsag	Der mangler udstyr langs kysten. Grejbankerne har været meget fokuseret på aktiviteter på land nu bør der gøres en større indsats ved vandet.
Lignende projekter	Grejbanker Blå Flag Stationer

3.3 Naturformidling

Der er behov for mere naturformidling langs kysten både i form af trykt materiale og via den personlige formidling.

Gode råd til det videre arbejde:

- Mere ensartet information fremmer forståelsen og giver overblik.
- Piktogrammer letter forståelse af information og påbud.
- Der bør udvikles et fælles design- og indholds-koncept for naturinformation langs kysten. Dette skal koordineres eller ske i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen, Amter, kommuner, organisationer og Blå Flag.
- Den direkte og personlige formidling via naturvejledning og Blå Flag aktiviteter langs kysten skal fremmes. Naturvejledningen bør fokusere mere på formidling af kysten.
- Der skal udvikles informationsmateriale om lokalområder og dyre- og planteliv og gerne suppleret med små udstillinger langs kysten, der kan bruges i forbindelse med den aktive og direkte formidling.
- Der bør skabes overblik over nuværende udbud af informationsmateriale.
- Igangsættelsen af projektidee ”Designkoncept for kystens information”(nr. 7).

Forslag til projektideer:

Titel	5. Friluftaktiviteter for skolebørn
Hovedformål	At fremme miljø- og naturbevidstheden for skolebørn
Kort beskrivelse	Skoleklasser skal have bedre mulighed for at komme ud til kysten og samtidig lære om hav- og kystmiljøet. Det kan ske ved: <ul style="list-style-type: none"> • Udvikling af undervisningsmateriale, så klasserne selv tager ud og laver aktiviteter. • Arrangere aktivitetsdag for skoler, hvor organisationer gratis præsenterer deres aktivitet. • Udbygge samarbejde med naturskoler, centre og naturvejledere ved kysten. • Et samarbejde mellem Blå Flag og Grønt Flag.
Målgruppe	Skolebørn og lærere
Årsag	Mange børn har et fremmed forhold til naturen og ved ikke nok. Samtidig foregår megen undervisning indenfor via bøger. Vi skal have børnene til at se, føle, mærke og lære, og kysten er ideel til denne formidling.
Lignende projekter	Ren Havn i Faaborg

Titel	6. Demokratispil for en kystkommune
Hovedformål	At udbyde en sjov og inspirerende måde at få indblik i kystplanlægningen.
Kort beskrivelse	Der udvikles et spil på en hjemmeside eller cd-rom, hvor man får tildelt en kystkommune. En gruppe kan være et byråd i en 4 årig periode, hvor man kan have forskellige mål. Ens mål kan være at få genvalg, mest mulig naturbeskyttelse,

	fleste mulige arbejdspladser eller penge. Via spillet får de unge indblik i de muligheder og problemer, der er ved kysten og at ting ikke altid er sort og hvidt. I spillet indgår forskellige spørgsmål. Skal det være muligt at dispensere for kystbeskyttelseslinien for at bygge boliger eller et hotel? Hvilken kysttype ønsker de sig? Skal der bygges et nyt Ibiza eller vil de holde kysten fri for bebyggelser?
Målgruppe	Unge i skoler og foreninger.
Årsag	En del børn finder "bøger" kedelige. Men internettet og pc'ere giver spændende muligheder for formidling af forskellige forhold ved kysten. Det er en måde, hvor på vi kan få nogle budskaber igennem til de unge og give stof til eftertanke.
Lignende projekter	Settlers

Titel	7. Designkoncept for kystens information
Hovedformål	At forbedre kvaliteten og udseende af den natur- og attraktionsinformation, der er langs kysten for at gøre formidlingen af kysten mere interessant.
Kort beskrivelse	Der udvikles et designkoncept for naturinformation langs kysten. Dette koncept skal tage hensyn til lokale og regionale forskelle og skal handle om information om natur, miljø, attraktioner og fokus på forskellige oplevelser ved kysten. Designkonceptet kan: <ul style="list-style-type: none"> • sikre en ensartethed og gøre informationerne indbydende og overskuelige. • give et overblik over eksisterende og kommende materiale. • gælde for udvikling af opslag, informationstavler, skilte og foldere. • udvikles som en frivillig-ordning, der med tiden kan blive mere permanent. • samle en brugbar piktogramlinie. Dette arbejde skal ske i samarbejde med en række interessenter. Her kan nævnes Skov- og Naturstyrelsen, amter, kommuner, naturvejleder, udvalgte organisationsrepræsentanter og Blå Flag.
Målgruppe	Primært: Producenter af informationsmateriale til naturen. Sekundært: Brugere ude i naturen.
Årsag	Der er megen information om naturen. Men det meste er meget forskelligt og meget har varierende kvalitet og indhold. Mange producenter efterspørger en designlinie, som kan bruges ved udvikling af nyt materiale.
Lignende projekter	Skov- og Naturstyrelsens designkoncept på deres områder Andre private virksomheders designkoncepter

Titel	8. Med SMS i naturen
Hovedformål	At aktivere og informere børn og unge på en sjov og anderledes måde, når de er i naturen.
Kort beskrivelse	Der udvikles et system, hvor børn og unge kan modtage miljøinformation og billeder via SMS, når de er langs kysten. Dette kan bruges i forbindelse med undervisning eller til nysgerrige sjæle. Det kan foregå på egen hånd, i en gruppe eller som en del af en skattejagt. Der bør være et nummersystem ude langs kysten, som de kan ringe op for at få informationerne. Alternativt kan de selv tage billeder med deres kamera eller mobiltelefon og indsende den til en hjemmeside sammen med en lille historie. Der kan udloves en gevinst for gode billeder og historier.
Målgruppe	Børn og unge.
Årsag	Mange børn og unge går meget op i mobiltelefoner, og den interesse kan bruges til undervisning, da de fleste efterhånden har en mobiltelefon. Nogle lærere bruger børnenes mobiltelefon aktivt i deres undervisning. Det kan gøres for at få vores budskaber igennem på deres vilkår.
Lignende projekter	Sportsresultater via SMS

Titel	9. Med skærm i naturen
Hovedformål	At få relevant og indbydende information ud til brugerne ude i naturen.
Kort beskrivelse	Der udvikles et skærmsystem, som kan stå på forskellige turistdestinationer, campingpladser, Vandrerhjem, natursteder osv. Skærmene kan informere om

	den omkringliggende natur, dyr og planter og kan fortælle om de oplevelser, der kan fås i dette område. Siden kan løbende opdateres med aktuel information og aktiviteter via internettet, så brugerne kan se, hvornår der er forskellige ture. Skærmen kan enten løbende skifte billeder eller kan være en touch skærm, hvor brugerne kan søge information. Skærmsystemet skal være beskyttet mod hærværk.
Målgruppe	De uorganiserede
Årsag	Megen information i naturen er for almindelige mennesker lidt kedelige, men ny teknologi kan være med til at gøre informationerne mere spændende.
Lignende projekter	Sundhed.dk på Apoteker Informationsskærme på feriecentre

3.4 Affald

Undersøgelsen og styregruppens kommentarer viser tydeligt, at affald langs kysten er et stort problem, som der bør tages fat på fra forskellige fronter.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der skal arbejdes for at holdningsbearbejde brugerne af kysten. Det anbefales, at der gennemføres en affaldskampagne, som kan være med til at flytte holdninger. Denne indsats skal primært rettes mod børn og unge og kan evt. igangsættes via Blå Flag kampagnen. Igangsættelsen eller støtte til projektide "Affaldskampagne" (nr. 10).
- Der skal etableres flere affaldsspande langs kysten, og spandene skal tømmes og sikres med låg, så affaldet ikke ryger ud igen.
- Kommunerne, brugerne og borgere skal yde en aktiv indsats for at holde kysten ren. Initiativer som kyst- og strandrensningsskift skal støttes og udbygges.
- Ved Vestkysten skal indsatsen rettes mod skibs- og erhvervstrafik, som er den største synder.
- Passende affaldssortering skal være muligt ved kysten.

Forslag til projektideer:

Titel	10. Affaldskampagne
Hovedformål	At få folk til at tage et ansvar og samle affald op.
Kort beskrivelse	En landsdækkende kampagne, der sætter fokus på affald langs kysten. Det kan ske via: <ul style="list-style-type: none"> • Strand- og kystrensningsskift • Kystens dag • Informations- og uddannelsesmateriale især henvendt til skoler, foreninger mm. • Tema overfor kommuner, medlemsorganisationer og samarbejdspartnere • Konference • En del af Blå Flag aktiviteterne

Målgruppe	Primært: Børn og unge. Sekundært: Andre brugere
Årsag	Der efterlades fortsat for meget affald langs den danske kyst og i naturen. Dette er et generelt problem, som belaster naturen og skæmmer mange naturoplevelser. Mange steder har kommunerne svært ved at løse problemet. Styregruppens kommentarer og undersøgelsen viser, at det er en af vores største problemer i naturen.
Lignende projekter	Hundekampagnen Affaldskampagne via TV2/Øst

3.5 Konflikter

Der bliver i undersøgelsen nævnt mange konflikter eller problemer mellem brugergrupper langs kysten eller mellem brugergrupper og lodsejere. De fleste peger på, at konflikternes løses bedst med dialog og information frem for love og regler.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der bør arbejdes for at fremme dialog og forståelse mellem de forskellige brugergrupper. Der bør gøres en indsats for at minimere konflikter ved at tilvejebringe information, som danner grundlag for en seriøs dialog.
- Der skal gøres en indsats for at forebygge konflikter, når nye kystfriluftaktiviteter skyder frem.
- Der skal holdes øje med den kommercielle brug af kysten og arbejdes for, at denne ikke får ødelæggende indflydelse på andre friluftaktiviteter.
- Der bør udpeges områder i Danmark, hvor der er plads til udvikling og områder, hvor der allerede er mange brugere og derfor ikke bør belastes yderligere.
- Ordentlig planlægning af kystens aktiviteter og involvering af brugerne kan forhindre mange konflikter.
- Faciliteter bør etableres, hvor der er plads til flere aktiviteter og ikke steder, hvor der allerede er konflikter - med mindre at faciliteterne kan være med til at løse konflikterne.
- Der bør arbejdes for, at de forskellige brugergrupper udvikler dele-ordninger, så de kan bruge hinandens faciliteter og områder og derigennem undgå ejerforømmelser.
- Konflikter skal først og fremmest søges løst via dialog og information. Derefter kan det blive nødvendigt med zoner, ordensregler og skiltning, mens det i de færreste tilfælde bør løses ved lovgivning og forbud.

Forslag til projektideer:

Titel	11. Dialog-katalog for kysten
Hovedformål	At fremme dialogen mellem forskellige brugergrupper langs kysten for hermed at undgå nuværende og fremtidige konflikter.
Kort beskrivelse	Der udarbejdes et dialog-katalog for kystfriluftsliv, som skal fremme dialogen mellem de forskellige brugere af kysten. I kataloget kan alle brugergrupperne fortælle om deres aktivitet og hvorfor de gør eller handler som de gør. Det kan være, at de

	ikke har tænkt, at det kan genere andre brugergrupper eller de ikke ønsker at genere andre, men at specielle omstændigheder eller vejrforhold tvinger dem til at gøre en speciel manøvre.
Målgruppe	Brugergrupper langs kysten
Årsag	Undersøgelsen i forbindelse med indsatsområdet kystfriluftsliv har vist, at der er mange nuværende og potentielle konflikter mellem de forskellige brugergrupper langs kysten. Der kan gøres noget for at løse eller forhindre disse konflikter og de fleste fremhæver, at det kan ske via dialog, information og forståelse for hinandens aktiviteter. Det vil være ærgerligt at gennemføre zoner, forbud eller love, hvis problemerne kan løses via dialog.
Lignende projekter	Sejlads og andre rekreative aktiviteter langs vandløb Natursyn

3.6 Sikkerhed

Undersøgelsen indikerer, at uddannelse og information er vigtig i forbindelse med sikkerhed ved kysten, men også materiel, mandskab og redningsprocessen kan have betydning.

Gode råd til det videre arbejde:

- Sikkerhed skal indgå i uddannelsen af aktive i forbindelse med nuværende og kommende aktiviteter langs kysten.
- Information om sikkerhed skal løbende inddrages i arbejdet med kystfriluftsliv.
- Sikkerheden skal indgå i forbindelse med udlejning og kommercielle aktiviteter.
- Det skal forhindres, at konflikter mellem forskellige brugergrupper udvikler sig til et sikkerhedsproblem.
- Der skal arbejdes for brugbart mandskab, redningsmateriel og -procedure langs kysten.
- Sikkerhedsråd bør koordineres mellem de forskellige brugergrupper.
- Der bør være adgang til opdateret information om vejr- og vindforhold samt information om, hvad man især skal være opmærksom på i et afgrænset område. Informationerne skal gerne være tilgængelige via informationstavler og sms-service.
- Livredningsaktiviteter for besøgende langs kysten kan forebygge ulykker.
- Der bør sørges for en sikker og opdateret sejladsafmærkning.

Forslag til projektideer

Titel	12. Sikkerhed på vandet
Hovedformål	At forbedre sikkerhed i forbindelse med forskellige typer af sejlads, roning og andre vandaktiviteter.
Kort beskrivelse	Der udvikles en manual til, hvordan man generelt arbejder med sikkerhed i forbindelse med aktiviteter på vandet. Denne manual skal fokusere på forhold, som kan indvirke på sejlernes sikkerhed, såsom udstyr, vedligeholdelse, søregler, redning osv. Den skal tage et overordnet sigte og beskrive de generelle regler og aktører og kan bruges som udgangspunkt for udvikling af sikkerhedsregler for nye og gamle typer for aktiviteter på vandet.

	Dette kan indgå i uddannelsen for den aktuelle aktivitet, samt klubbernes overvejelser vedr. sikkerheden i deres område. Dette arbejde skal inddrage Havkajaksamrådet og andre lignende samråd og ligeledes gælde for skolelærere, pædagoger og i forbindelse med udlejning og udlån af udstyr.
Målgruppe	Alle udøvere af sejlads lige fra lystsejlere til surfere og havkajakker.
Årsag	Der er generelt gjort meget for at forbedre sikkerheden til vands, men der kan fortsat gøres mere, hvilket kan forebygge og minimere antallet af ulykker.
Lignende projekter	Kampagner fra Søsportens Sikkerhedsråd

3.7 Adgang

Selvom dette indsatsområde ikke handler om adgang, så har både undersøgelsen og styregruppens kommentarer vist, at det er et vigtigt emne. Ordentlig adgang til kysten er et "must" for at kunne udføre aktiviteter ved kysten.

Gode råd til det videre arbejde:

- Det skal sikres, at adgang til kysten også er en vigtig del af adgangsdebatten.
- Der er indsamlet en masse udsagn og holdninger, som bør indgå i det videre adgangsarbejde.
- Nuværende adgangsforhold skal fastholdes og ulovlig og forkert skiltning ved kysten skal hindres.
- Adgang skal sikres via stier og veje samt ved hindring af hegn ved kysten.
- Der skal informeres bredt om nuværende regler, så der ikke opstår misforståelser og unødige konflikter.
- Kystsikring skal ikke blive en barriere for adgang.

Forslag til projektideer:

Titel	13. Informationskampagne om ophold ved kysten
Hovedformål	At informere befolkningen og turister om regler for ophold ved kysten.
Kort beskrivelse	Udvikle informationsmateriale, der kort og klart beskriver regler for ophold ved kysten. <ul style="list-style-type: none"> • Materialet skal både handle om beskyttelse og benyttelse. • Information om hvor man kan finde de sidste nye regler. • På en hjemmeside kan der suppleres med information om lokale aftaler og steder.
Målgruppe	De uorganiserede, grundejerforeninger og lodsejerne. Sekundært medlemsorganisationerne.
Årsag	Mange kender ikke nuværende og kommende regler for brug af kysten. Dette medfører, at nogle overtræder de nuværende regler til gene for andre eller undlader at gøre noget i naturen af frygt for at overtræde nogle regler, som de tror der er der. Nogle lodsejer har samtidig misforstået deres rettigheder og laver forhindringer via forbudsskilte og nedlæggelse af stier og veje.

Lignende projekter	Naturen må gerne betrædes – men trød varsomt Friluftsrådets indsatsområde Adgang
--------------------	---

3.8 Information for friluftaktiviteter:

Der er behov for mere information om nuværende og kommende udbud af friluftaktiviteter, ruter, områder og seværdigheder langs kysten, så informationerne kan nå ud til forskellige brugergrupper.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der skal udvikles informationsmateriale, der samler forskellige ruter, områder og seværdigheder langs kysten. Det er hensigtsmæssigt, at det samles på et kort, hvor der er overnatningspladser, fiskepladser, dykkersteder, bademuligheder osv.
- Der skal være information for forskellige brugergrupper og nogle af tilbudene bør rettes til turister og skal derfor være oversat til engelsk og tysk
- Det levende søkort eller Danmarkskort kan inddrages.
- Der udvikles en hjemmeside, der samler forskellige og vigtige hjemmesider for kysten. Igangsættelsen af projektet "Samling af udbud på nettet" (nr. 15)
- Informationsmateriale om overnatningsnetværk skal kommunikeres bredt ud.

Titel	14. Den blå rute
Hovedformål	At fremme viden om nuværende friluftsmuligheder, attraktioner og overnatning for friluftskivende, der kommer fra vandsiden.
Kort beskrivelse	Der udvikles en blå rute, som kan bruges som udgangspunkt til naturområder og attraktioner for fritidsudøvere, der kommer fra vandet. Det kan ske ved: <ul style="list-style-type: none"> • Kortlægning af nuværende tilbud. • Indsamling af eksisterende informationsmateriale. • Udvikle hjemmeside eller andet informationsmateriale som gør det lettere for brugerne at finde disse områder og som samtidig fortæller lidt om dem. • Udvikle et skilte- og GSM-system som viser vej til attraktionerne. • Evt. inddragelse af Det levende Søkort eller Friluftskortet.
Målgruppe	Friluftskivende fra vandsiden.
Årsag	Der har været megen fokus på områder og attraktioner, der nås fra land. Men mange friluftskivende langs kysten foregår på vandet, hvilket der også bør tages hensyn til.
Lignende projekter	Marguriteruten Vandreruter

Titel	15. Samling af udbud på nettet
Hovedformål	At samle udbud vedr. kystfriluftsliv på en hjemmeside.
Kort beskrivelse	Der findes mange gode hjemmesider med relation til kystfriluftsliv, der beskriver om overnatning, gode ture, aktiviteter, om naturområder, regler mm. Men der mangler en hjemmeside, hvor alle disse mange og relevante informationer er samlet. Dette kan samles under en hjemmeside, og kan ske i samarbejde med Danmarks Turistråd, som allerede har erfaring via Visitdenmark.dk. Den nye hjemmeside kunne hedde www.visitkysten.dk el.lign. og skal opdateres lokalt frem for centralt. Herigennem opnås også et bedre link mellem friluftaktiviteter og turisme.
Målgruppe	Forskellige brugere af kysten.
Årsag	Der mangler et sted, hvor brugere af kysten kan få samlede og helhedsorienteret information om kysten.
Lignende projekter	Visitdenmark.dk Det levende Danmarkskort og Naturnet.dk Dansk Kano- og Kajakforbunds hjemmeside

Titel	16. Natursti under vandet
Hovedformål	At udvikle en metode til at få nye oplevelser for brugere af vandet.
Kort beskrivelse	Der etableres forskellige naturstier under vand. De bruges til at formidle udvalgte undervandslokaliteter. Til stierne kan der bruges betonklodser, hvor der er fastsat en akrylplade med tekst om området og forskellige historier om dyr og planter. Der kan være et emne pr. blok. Klodserne kan markeres med eller uden bøjer afhængig af, om det skal indgå i en slags skattejagt eller ej. Der kan desuden lægges ruser ud, hvor man kan kigge på dyrene, hvorefter man lukker dem ud igen. Stierne kan også være i og/eller i nærheden af havnen, hvor der sejles rundt i en båd med en glaskikkert for at se på de forskellige ting på bunden og under vand. Stierne kan indarbejdes i "den blå rute", i forbindelse med et kystmuseum eller Blå Flag Station. Det vil være hensigtsmæssigt i de indre farvande, hvor sigtbarheden er bedre.
Målgruppe	Især til snorkelture, både med glasbund eller glaskikkert og til dykkere.
Årsag	Det er et nyt område og en ny metode til at fremvise livet under vand. Der er plads til udvikling, og der ligger mange steder et uudnyttet potentiale under vand.
Lignende projekter	Projekt fra Australien (Se fagbladet "Naturvejleder" november 2003)

3.9 Miljøbeskyttelse

Ud over fokus på affald og undervisning bør der også være generelt fokus på natur og miljø, da det er grundlaget for aktiviteter ved kysten.

Gode råd til det videre arbejde:

- Der bør sættes fokus på forhold og problemer, der kan true kysten på kort og lang sigt.
- Der bør være en kortlægning af de største miljøtrusler, og hvad man kan gøre for at forhindre dem.
- Alle brugere af kysten bør tænke på miljøet og minimere skadelige aktiviteter mest muligt. Det bør tænkes ind fra start, så brugeren ikke får dårlige vaner.
- Brugere skal kende konsekvenserne ved ikke at passe på miljøet.
- Hver bruger bør kigge på sin aktivitet og se om der kan gøres mere for at spare på naturens ressourcer.

Titel	17. Miljø på vandet
Hovedformål	At fremme brugere af havets ansvar for miljøet og naturen.
Kort beskrivelse	Der udvikles en manual til, hvordan man generelt arbejder med miljø i forbindelse med aktiviteter på vandet. Denne manual skal sørge for, at der fokuseres på netop deres aktivitets indvirkning på miljøet, og hvordan de kan gøre en forebyggende og aktiv indsats. Den skal tage et overordnet sigte og beskrive de generelle regler og aktører og kan bruges som udgangspunkt for udvikling af miljøregler for nye og gamle typer aktiviteter på vandet. Dette kan indgå i uddannelsen for den aktuelle aktivitet, samt klubbernes overvejelser vedr. miljøet for deres område. Det er især vigtigt, at denne indsats kommer ud til de uorganiserede brugere.
Målgruppe	Alle udøvere af aktiviteter på vandet.
Årsag	Der er i de sidste mange år gjort meget for at forbedre hav- og kystmiljøet, men der kan fortsat gøres mere, og fokuseres på hvordan miljøarbejdet kommer i gang for ens egen aktivitet.
Lignende projekter	Sejlernes Blå Flag

Titel	18. Miljøstyring på havne
Hovedformål	At fremme miljøstyring på havne.
Kort beskrivelse	Miljøstyring er ved at blive introduceret på mange danske havne. Men mange steder står enten havneledelsen, havnefogeden eller en miljøbevidst sejler alene med arbejdet. Derfor er der risiko for, at indsatsen ikke når særlig langt, hvilket på sigt kan være en trussel for friluftaktiviteter ved kysten. Det er vigtigt, at alle aktiviteter, klubber og interessenter er med ved gennemførelsen af miljøstyring på en havn. Der bør gøres en indsats for at gøre alle brugere opmærksom på formål og indhold af miljøstyring og ikke mindst, hvad den enkelte klub eller bruger kan gøre for at sætte det i gang.
Målgruppe	Forskellige brugere og klubber på danske fritidshavne.
Årsag	Miljøet på danske havne har i de sidste mange år været i fokus. Nogle steder har havnen været meget belastet af forurening. Der er behov for at der gøres en samlet indsats for dels at spare på de ressourcer, der er på havnen dels at forhindre yderligere belastning af miljøet på og ved de danske havne.
Lignende projekter	Miljøstyring for industrien Dansk Sejlunions "Håndbog til miljøstyring" Blå Flags havnekriterier

Titel	19. Oliekampagne
Hovedformål	At sætte fokus på olieproblematikken og iværksætte tiltag der kan medføre en minimering af risikoen for olieudslip.
Kort beskrivelse	Der søges via informationsmateriale, pressen og politisk arbejde at sætte fokus på problemer og løsningsmuligheder for olie. Ligeledes at få folk til at skrive til en politiker om, at de skal lægge pres på de lande med transport. Samtidig bør internationale kontakter bruges til at sætte fokus på problemet i lande omkring Østersøen.
Målgruppe	Friluft aktive og medlemsorganisationer

Årsag	Der er en risiko for olieulykker i Danmark. Flere tankskibe sejler igennem vores farvand, og sikkerheden på disse skibe er ofte mangelfuld. Der bør løbende sættes fokus på dette problem, og der bør gøres en indsats for at holde politikerne i gang med forbedringer.
Lignende projekter	Save the North Sea Oliehøring i Folketinget i 2003

3.10 Udviklingsprojekter

I forbindelse med undersøgelsen er der indkommet nogle forslag og ideer, der ikke direkte kan lægges under ovenstående kategorier. De fleste har form af udviklingsprojekter, som kan være med til at fremme kystfriluftsliv generelt.

Titel	20. Udvikling af kystfriluftsliv i et afgrænset område
Hovedformål	At tage udgangspunkt i et afgrænset område for at lave forsøg og udvikling af kystfriluftsliv med henblik på udbredelse til resten af landet.
Kort beskrivelse	Der etableres et pilotprojekt for et afgrænset område f.eks. en kommune eller en maritim nationalpark, der søges udviklet med stier, overnatningspladser, formidling, aktiviteter mm. <ul style="list-style-type: none"> • Der kan afprøves forskellige ideer og tiltag. • Der udvikles information om netværket. • Projektet evalueres og erfaringer bruges i andre dele af landet.
Målgruppe	Primært: Den enkelte "kommune", Sekundært: Resten af landet
Årsag	Der mangler mange steder overblik over udbud af aktiviteter, faciliteter og overnatningssteder samt deres indbyrdes indflydelse på hinanden. Ved et pilotprojekt kan der skabes større overblik og mulighed for udvikling, som kan overføres til hele landet.
Lignende projekter	Blå Limfjordsland

Titel	21. Borgerinddragelse langs kysten
Hovedformål	At fremme borgerinddragelse, medejerskab, overvågning og ansvar langs kysten.
Kort beskrivelse	Udvikling af borgerinddragelsespakke til grundejerforeninger med: <ul style="list-style-type: none"> • Nuværende adgangsregler og lovgivning • Information om strandrensning • Samling af Friluftsrådets holdninger til benyttelse og beskyttelse • Informationsmateriale til forebyggelse af affaldssvineri • Information om naturovervågning • Information om dyr- og planter • Om Blå Flag • Afholdelse af en konference
Målgruppe	Grundejerforeninger og kommuner

Årsag	Mange grundejerforeninger langs kysten er trætte af hærværk og skrald. Mange steder bliver der klaget til kommunen, men den har svært ved hele tiden at overvåge og holde strandene rene. Hvis bolden spilles over til grundejerforeningerne igen, kan de tage et medansvar, som de allerede har gjort nogle steder i Danmark. Det kan styrke sammenholdet i grundejerforeningen, samarbejdet med kommunen samt forebygge affalds- og hærværksproblemer langs kysten.
Lignende projekter	Lokal Agenda 21-værktøjskasse Tisvildeleje Strandrensningspatrulje

Titel	22. Idepapir om støtteordninger
Hovedformål	At give medlemsorganisationerne let adgang og overblik til støttemuligheder for friluftsp projekter.
Kort beskrivelse	De forskellige støttemuligheder til friluftsp projekter afsøges. Disse samles i et katalog med råd om, hvordan man søger midlerne. Dette kan være et supplement til der, hvor tipsmidlerne ikke dækker eller hvor der kan søges ekstra støtte.
Målgruppe	Medlemsorganisationer
Årsag	Mange medlemsorganisationer har en masse gode projekter, men mangler pengene til at få dem iværksat. Samtidig er der en skov af støttemuligheder, som det er svært at få overblik over.
Lignende projekter	Fonde- og Legathåndbog

Titel	23. Guide til udvikling af strandområde
Hovedformål	Mere planlægning i forbindelse med udvikling af strandområdet ud fra fastsatte mål.
Kort beskrivelse	De danske strande er meget forskellige, og det skal de blive ved med at være. Der kan dog udvikles en manual, som kan bruge til at udvikle kommunens strande. Den skal lægge vægt på borgerinddragelse, og det er vigtigt at der fokuseres på en helhedsplanlægning og evt. udvikle strandene i forskellige retninger og ud fra forskellige behov. Det er vigtigt, at der tages hensyn og udgangspunkt til strandens særpræg og naturtype. Typiske målsætninger kan være at forbedre sikkerheden, bevare en naturlig strand, gode faciliteter og service, højt informationsniveau, bedre tilgængelighed osv. Manualen kan også lægge vægt på samarbejde på tværs af kommunegrænserne. Dette kan også være en strandguide, der kan opgradere nogle strande til en Blå Flag strand.
Målgruppe	Kommunerne og borgerne
Årsag	På nogle strande kunne der godt gøres mere af hensyn til naturen eller de besøgende. Det er vigtigt med en helhedsorienteret og målrettet planlægning.
Lignende projekter	Kystprojekt i Græsted-Gilleleje

Titel	24. Projekt udvikling af havnen
Hovedformål	Udvikling af havneområder til forskellige friluftaktiviteter.
Kort beskrivelse	<p>Der udvikles et debathæfte, som organisationernes lokale repræsentanter kan bruge i argumentationen overfor havnefogeder og politikere, når nye projekter skal iværksættes. Mange havne er under en kolossal udvikling. Der bliver bygget nye og eksklusive boliger eller erhvervslokaler, som gør havne svære at benytte for andre brugere. Der bør tidligt i processen indtænkes rekreative muligheder og aktiviteter. Der bør oprettes områder til disse, og der bør både tænkes på aktiviteter fra land og til vands.</p> <p>Der kan udvikles et hæfte, som kan beskrive betydningen af disse aktiviteter for livet på havnen, og hvad man gør for at tænke det ind i de fremtidige planer for havnen.</p> <p>Der kan oprettes centre eller Blå Flag Stationer på havnene, som kan fremskynde den proces.</p>
Målgruppe	Havneejere og –brugere.
Årsag	Havnen er et naturligt sted at dyrke en masse friluftaktiviteter. Der mangler steder, hvor forskellige kystfriluftaktiviteter kan samles og der kan udøves aktiviteter, især for nybegyndere. Mange steder undlades det at tænke friluftaktiviteter med ved nybyggeri.
Lignende projekter	Projekt Havnen (Faaborg) og Projekt Ren Havn (Kalvehave)

3.11 Afsluttende bemærkninger

Som det kan ses er der mange projektideer. Det er muligt at uddybe eller tilpasse ideerne på Friluftsrådets hjemmeside, så det passer til organisationens, kommunens eller andre interessenters behov. Det anbefales, at indgå bredt samarbejde med projekterne og at der spilles med åbne kort både af hensyn til andre men samtidig kan det være gavnligt for projektet og processen, at mange forskellige øjne og synsvinkler inddrages. Det er vigtigt for Friluftsrådet, at der samarbejdes på tværs af organisationer og myndigheder. Der er ud fra undersøgelsen udarbejdet en "samarbejdstabel", som kan ses på hjemmesiden og hvor der kan ses, hvem der samarbejder med hinanden. Samarbejdet kan være vejen til succes-projekter og til at undgå konflikter eller at de enkelte brugergrupper modarbejder hinanden. Husk adgang handler ikke kun om adgang til andres faciliteter og områder, men også om at andre får adgang til dine/jeres arealer og projekter. Adgang og samarbejde skal fungere begge veje.

Del 2 – Undersøgelsen

4.0 Typer af friluft aktiviteter

I dette afsnit er der en beskrivelse af de forskellige friluft aktiviteter, der er ved kysten. Grupperingen af typer er foretaget ud fra to overordnede betragtninger:

- Det er tilstræbt, at beskrive de mest almindelige aktiviteter langs kysten.
- Det har været formålet, at gruppere efter fællestræk og samtidig så vidt muligt efter en traditionel opdeling.

Der er langt fra tale om en dækkende liste over friluft aktiviteter langs kysten i Danmark. Der findes mindre udbredte friluft aktiviteter, som ikke er nævnt og beskrevet her.

4.1 Almindelige strand- og naturbesøg

Det almindelige strand- og naturbesøg omfatter gåtur, cykelture, hundeluftning, leg, sandbygning, sol- og almindelig badning, motion og frokost. Desuden vinder grill-middage mere indpas på især de bynære strande.

Generelt er strandene en af de mest besøgte naturtyper i Danmark. Besøg på strande sker for det meste om sommeren fra maj til og med september. Her er vejret som regel lunt og varmt, og der er gode muligheder for at bade og slappe af. På varme dage kan mange strande være fyldt med mennesker, men også om vinteren bliver strandene brugt til gåture og andre aktiviteter. Men også kystområdet omkring strandene bliver brugt til nogle af ovenstående aktiviteter, og der findes en stor gruppe af uorganiserede, som bruger kysten til mange forskellige formål.

4.2 Sport og motion

Der findes forskellige sportsgrene, som dyrkes ved kysten. Beach-volley og fodbold er blevet meget udbredt og dyrkes ofte på baner på eller i tilknytning til stranden.

Ligeledes bliver der svømmet, dykket, snorklet, kastet med freesbee, fløjet med drage, spillet petanque og dyrket forskellige badesportsgrene.

Løb/orienteringsløb, triatlon og cykling (mountainbike, cross/terrænløb og motionsløb) er ofte i skove, men finder også sted langs kysten. Flere og flere dyrker også grænseoverskridende sportsgrene herunder klatring på klatrevæg og udspring fra vipper.

4.3 Fællesarrangementer

Til denne kategori hører alle typer af større arrangementer, der ikke falder ind under sport og motion. Typen af aktivitet er meget forskellig. Der kan være tale om arrangementer, hvor en større gruppe er samlet eller hvor folk er spredt over et større område. Der kan være tale om spejder- og lejrture, skole- og institutionsudflugter, forenings- og firmature, teambuildingkurser, koncerter og forestillinger. Under denne kategori hører også åbne arrangementer, såsom strandrensning, naturvejlederture m.v., der har til formål at uddanne en gruppe.

4.4 Ridning

Under dette medregnes hesteridning uden for anlagte baner med og uden vogn, i terrænet og på ridestier.

4.5 Naturobservationer, fotografering m.v.

Der er i denne kategori tale om alle typer af amatørobservationer i fritiden, det kan være af planter og dyr, landskabslementer, naturfænomener, geologiske formationer samt sten og mineraler. Kategorien omfatter også fotografering og filmoptagelser.

4.6 Indsamling og plukning

Denne friluftaktivitet har det primære formål at indsamle effekter i naturen. En væsentlig måde, hvorpå plukning og indsamling kan adskille sig fra det almindelige naturbesøg er ved, at den aktive udøver ofte bevæger sig uden for de etablerede stisystemer og ved dele af kyststrækningen, hvor der ikke foregår megen andet friluftsliv.

4.7 Jagt

Ved jagt forstås nedlægning af pattedyr og fugle med skydevåben. Jagten omfatter ud over de vilde jagtbare arter også udsatte fugle. Jagten i Danmark foregår med skydevåben og primært på landarealet. Der kan være tale om alt fra énmandsjagt til større jagtselskaber, og det kan foregå med og uden hund eller fra land og til vands. I jagtlig sammenhæng sejles der desuden i forbindelse med kravle-, træk- og motorbådsjagt i oktober-februar.

4.8 Fiskeri

Med fiskeri menes der her alle former for ikke erhvervsmæssig fiskeri, dvs. lystfiskeri og fritidsfiskeri ved kysten om det så er med garn eller stang. Lystfiskeri har ofte oplevelses- og sportsmæssige aspekter og foregår primært med stænger fra båd eller fra land. Fritidsfiskeri har i højere grad værdien af de fangne fisk som motivation, og her er der primært tale om fiskeri fra båd med redskaber som ruser og garn.

4.9 Sejlads

Der findes mange typer sejlads. Med sejlads menes alle former for aktiviteter på vand med små og store hånd-, vind- eller motordrevne fartøjer.

Lyst- og fritidssejlads

Lyst- og fritidssejlads finder sted over det meste af Danmarks kyststrækninger. Sejlerne organiseres ofte i foreninger, klubber, bådlaug m.v. og omfatter alle former for sejlads i kølbåde, motorsejlere, motorbåde, joller og flerskrogsbåde.

Sejlad langs kysten i robåde, kanoer og kajaker

Kanosejlad er ofte udbredt i åer og vandløb, men finder også sted i fjorde og langs kysten. Det samme gælder for kajaker, hvor der er udviklet specielle havkajakker og ikke mindst er roning også udbredt langs kysten.

Brætsejlad

Vind- og kitesurfing (brætsejlad med drage) foregår primært ved kysterne ofte i lavvandede områder, mens almindelig surfing uden sejl ikke er så udbredt i Danmark.

Vand og jetski

Vand- og jetski foregår ofte lidt udenfor kysten i lavvandede områder, hvor der er tilladelse til aktiviteten.

4.10 Fritidsflyvning og luftsport

Til dette punkt regnes alle aktiviteter i luften i fritiden, såsom svævefly, sportsfly, drageflyvning, faldskærm og ballonflyvning. Langs kysten er især hanggliders, som bruger kystskrænter som afsats, udbredt.

4.11 Motorsport og motorisering i forbindelse med friluftsliv

Al form for kørsel med motordrevet køretøj på landjorden i naturen på og uden for vejnettet henregnes til denne kategori. På nogle strande er privatkørsel tilladt, men få steder bliver stranden ulovligt brugt til strandrace.

5.0 Hovedregler for kysten

I dette afsnit er der en kort opsummering af de vigtigste regler for kysten og henvisninger til den gældende lovgivning. Da reglerne løbende er under forandring, vil der være henvisninger til hjemmesider, hvor man kan få de opdaterede regler.

5.1 Adgang til kysten

I Naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og i Bekendtgørelse nr. 842 af 4. september 2000 om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen, er der fastsat regler for færdsel og ophold ved kysten.

En kort opsummering af de nuværende regler:

- Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning. Færdsel til fods indebærer, at det er tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole, trække cykler, barnevogne o.lign. Bilkørsel er som sagt tilladt på visse strande.
- Kortvarigt ophold betyder, at opholdet ikke må vare længere end en dag. Opholdet må godt være om natten, men det er ikke tilladt at opstille telt o. lign.
- På private strande må der ikke tages ophold nærmere end 50 m fra nærmeste beboelse.
- Man må have en båd uden motor liggende kortvarigt på strandbredden.

- Hunde skal være i snor fra den 1. april til 30. september.

En ændring af Naturbeskyttelsesloven behandles i øjeblikket i Folketinget. Det medfører også ændringer af adgangsreglerne for kysten

5.2 Fritidssejlere

Som fritidssejler i danske farvande må enhver sejle med et fritidsfartøj under 20 bruttotons uden tilladelse fra myndighederne - og uden at skulle aflægge nogen form for prøve. Undtaget herfra er dog planende motorbåde (speedbåde).

- Uanset hvilken bådtype man sejler, skal man kende de almindelige søvejsregler.
- Førere af planende fritidsfartøjer under 20 bruttotons (speedbåde) skal være fyldt mindst 16 år og have bestået en særlig duelighedsprøve for speedbådsførere.
- I områder med særlig sårbar natur f.eks. i fuglereservater, kan der være forbud mod sejlad, mens der i andre områder kan være forbud mod eller hastighedsbegrænsninger for motorsejlads, windsurfing og lign.
- Bekendtgørelse om regulering af sejlads med vandscootere m.v. beskriver, at sejlads med vandscootere m.v. på søterritoriet generelt er forbudt, men sejlads kan dog ske efter tilladelse fra amterne. (BEK nr. 611 af 04/07/1994)

Miljøministeren kan fastsætte regler for ikke erhvervsmæssig sejlads og anden færdsel på søterritoriet.

5.3 Beskyttelse af naturen

Beskyttelsen af naturen er primært reguleret i Naturbeskyttelsesloven. Denne lov skal medvirke til at værne om landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Typer af beskyttelse eller fredninger er:

- Klitfredede arealer er områder, hvor der ikke må foretages ændringer i tilstanden.
- Habitatområderne er udpeget i henhold til EF's Habitatdirektiv, for at beskytte og bevare bestemte naturtyper og arter. Habitatområderne er en del af Natura 2000 netværket.
- Fuglebeskyttelsesområderne er udpeget i henhold til EF's Fuglebeskyttelsesdirektiv for at beskytte og bevare bestemte fuglearter samt deres levesteder. Fuglebeskyttelsesområderne er en del af NATURA 2000 netværket.
- Ramsarområderne er udpeget i henhold til Ramsarkonventionen og alle de udpegede områder er sammenfaldende med fuglebeskyttelsesområderne.
- Strandbeskyttelseslinien har til formål at beskytte kystområderne mod væsentlige ændringer af tilstanden. Strandbeskyttelseslinien er 300 m regnet fra det sted, hvor den sammenhængende landvegetation begynder. Denne linie kan kun ophæves, når der foreligger ganske særlige forhold. Ophævelse af strandbeskyttelseslinien i det åbne land forekommer dog næsten aldrig.
- Kystnærhedszonen er en zone, der indikerer, at der indenfor 3 km fra kysten skal være særlige argumenter for etablering af bebyggelser og anlæg.

5.4 Miljøbeskyttelsesloven

Miljøbeskyttelsesloven beskriver de overordnede rammer for, hvordan man skal værne om natur og miljø, herunder regler for affaldshåndtering. Den giver et overblik over de områder, der reguleres, og ligeledes måden, hvorpå det sker. Lovens regler er uddybet i tilhørende bekendtgørelser. (Nr. 698 af 22. september 1998)

5.5 Havmiljøloven

Havmiljøloven udstikker de overordnede rammer for, hvordan havet og havmiljøet skal beskyttes. Loven omfatter emner som olie, affald, modtageanlæg, beredskab m.m. Lovens regler er uddybet i tilhørende bekendtgørelser. (nr. 476 af 30. juni 1993)

5.6 Andre gældende love og direktiver

Her er en oprensning af øvrige regler for kysten:

- Badevandsbekendtgørelse eller –direktiv sætter rammer for badevandskvaliteten.
- Spildevandsdirektiv der sikrer behandling og bortskaffelse af spildevand.
- Vandrammedirektivet fastlægger nye rammer for beskyttelsen af vandmiljøet.
- VVM-redegørelser er en miljømæssig vurdering af nye anlæg eller udvidelser på søterritorier og lystbådehavne.

5.7 Mere information

Love og bekendtgørelser kan findes på www.retsinfo.dk. Uddybende information kan findes på de enkelte ministeriers eller styrelsers hjemmesider – især på Skov- og Naturstyrelsen (www.sns.dk) og Miljøstyrelsen (www.mst.dk). Vejledning til www.retsinfo.dk ses på Friluftsrådets hjemmeside.

6.0 Faciliteter ved kysten

I dette afsnit er der en oprensning af forskellige faciliteter ved kysten, men der er ikke tale om en dækkende liste.

6.1 Adgangsfaciliteter

Disse faciliteter har til hensigt at give adgang til kysten både fra land og fra vand.

- Veje, cykel- og vandrestier, fortov, parkeringspladser
- Udkigspunkter og fugletårne
- Bade- og anløbsbroer
- Søsætnings- og optagningsfaciliteter
- Havne, slisker og kraner
- Ramper og underlag til gangbesværede
- Bomme, stensætninger og hegn (kan ligeledes forhindre adgang)
- Faciliteter til kystsikring

6.2 Sikkerhedsfaciliteter

Faciliteter der har til hensigt at forbedre sikkerheden ved kysten.

- Redningsudstyr
- Almindelige og nødtelefoner
- Redningsbåde, skure og tårne
- Advarsels-flag
- Samarit- og førstehjælpsudstyr

6.3 Informationsfaciliteter

Faciliteter der har til hensigt at informere, vejlede og påbyde.

- Opslagstavler og oversigtskort
- Skilte
- Plakat-, brochure- og kortmateriale
- Informationscentre, naturskoler og udstillinger

6.4 Overnatningsfaciliteter

Disse faciliteter har til hensigt at skaffe overnatning til brugere af kysten.

- Primitive overnatningspladser, som må bruges til få overnatninger og henvendt til friluftsk aktive, der ikke benytter sig af motoriserede transportmidler både fra land og fra vand. Under denne kategori hører:
  - sheltere, som er små åbne bygninger til overnatning,
  - teltpladser beregnet til primitiv overnatning (Friluftsrådets ERFA-ordning),
  - telt- og naturlejrpladser for større grupper.
- Kommercielle overnatningssteder, herunder hoteller, værelsesudlejning, camping, hostels, hytter, kroer, sommerhuse, feriecentre, lejrskoler etc.

6.5 Andre faciliteter

Øvrige faciliteter, som bruges ved kysten.

Nogle faciliteter hører hjemme på strande og havne, mens andre vil være på de mere utilgængelige steder.

- Borde og bænke
- Grill- og bålpladser
- Affaldsspande og -containere
- Legepladser
- Toiletter og drikkevand
- Brusere eller omklædnings- og baderum
- Orienteringslys eller andet lys ved f.eks. havne
- Opbevaringssteder
- Læskure
- Grejbanker

7.0 Undersøgelse af friluftsk aktiviteter ved kysten

I forbindelse med indsatsområdet blev der gennemført en undersøgelse. Undersøgelsen blev delt op i tre:

- en nærundersøgelse
- en spørgeskemaundersøgelse
- en række dybdeinterviews

Nærundersøgelse

Nærundersøgelse bestod af undersøgelse af eksisterende materiale og brainstorming i styregruppen. Der blev søgt information på internettet samt fra bøger, publikationer, fagblade osv.

Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget blandt Friluftsrådets medlemsorganisationer, amtsbestyrelser og få andre relevante organisationer. Der er i alt modtaget 51 besvarelser. Der er 22 svar fra Friluftsrådets medlemsorganisationer (15 forskellige) og 8 fra Friluftsrådets amtsbestyrelser (4 forskellige amter). Fra kommuner via Stads- og Kommunegartnerforeningen er der 12 besvarelser, og 9 andre organisationer og samarbejdspartnere har ligeledes bidraget med besvarelser. I bilag 1c kan ses, hvem der har indsendt besvarelser. For nogle

organisationer eller typer af aktiviteter er der indkommet flere svar, da nogle klubber eller underorganisationer også har indsendt spørgeskemaerne.

Interviews

Der er gennemført en række dybdeinterviews af repræsentanter fra udvalgte organisationer eller myndigheder, som enten ikke havde besvaret spørgeskemaet eller som styregruppen mente kunne bidrage med indhold til idékataloget. De der er blevet interviewet er følgende: Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjyllands Amt, Grønne Guiden, *Naturvejlederforeningen*, *Dansk Ornitologisk Forening*, Danmarks Naturfredningsforening, Midt Nord Turisme og *Dansk Cyklist Forbund*. (Navne med kursiv er Friluftsrådets medlemsorganisationer.)

Undersøgelsens validitet

Det er en meget flot besvarelsesprocent. Normalt er responsen for lignende undersøgelser blandt Friluftsrådets medlemsorganisationer ikke på samme niveau. Der er en god repræsentation af besvarelser fra kommuner og forskellige brugere af kysten, og der er især mange svar fra de vandaktive. Fra formidlingsområdet, herunder naturvejledningen, kunne der godt have været flere besvarelser for at dække dette område bredere. Antallet af medlemsorganisationer, der har besvaret, må betragtes at være meget tilfredsstillende eftersom ikke alle organisationer har interesse eller aktiviteter langs kysten eller af forskellige årsager ikke normalt svarer på sådanne henvendelser. Ligeledes har andre organisationer siddet i styregruppen og derigennem bidraget til undersøgelsen. Alle organisationer har dermed haft mulighed for at komme med deres kommentarer, mærkesager og holdninger.

7.1 Undersøgelsens resultater

Der er i forbindelse med undersøgelsen kommet mange holdninger, udsagn og ideer. Det er forsøgt at få de fleste hovedpunkter frem, men som supplement kan en mere detaljeret sammenfatning af undersøgelsen ses på Friluftsrådets hjemmeside.

Overnatning

Der er ingen tvivl om, at overnatningsmuligheder er meget vigtig for de fleste af de adspurgte. Mange nævner det som højeste prioritet, at der etableres flere overnatningspladser samt ordentlig information om disse. Forslagene til overnatningspladserne er forskellige, men især sheltere, primitive overnatnings- og teltpladser fremhæves, men også vandrerhjem, campingpladser, sommerhuse og hytter med bad bliver nævnt. Overnatningsstederne bør især findes i nærheden af landgangssteder/isætningssteder, og mange af dem bør kun være for lette trafikanter (ikke biler). Det foreslås, at det vil være ideelt med 10-15 km mellem overnatningspladserne. Nogle mener, at der ikke bør oprettes overnatningspladser udenfor 300 meter kystbeskyttelseslinjen, da de på grund af afstanden i mindre grad vil blive benyttet. Der er også forslag om forskellige typer af overnatningsfaciliteter, herunder havhytter og overnatning i eksisterende bygninger langs kysten.

Det er vigtigt, at det fremgår af kort og tavler, hvor overnatningspladserne er og at de indgår i et netværk. Overnatningspladser foreslås, som værende en naturlig del af "Overnatning i det fri" (www.teltpladser.dk), som vedligeholdes af Friluftsrådets ERFA-gruppe for primitive overnatningspladser. Erfaringer fra Vestsjællands Amt påpeger, at det er vanskeligt med central booking, og det foreslås at opdele kyststrækningen i overskuelige enheder og markedsføre disse begrænsede områder samtidig med at der udlejes kanoer, kajaker og joller.

Faciliteter

Der er indkommet mange forslag til, hvilke faciliteter der kan eller skal etableres langs kysten. En af topscorerne er borde, bænke, bål- og grillsteder. Men også mange fremhæver landgangs-/isætningssteder med god afmærkning synlig fra vandsiden, slæbesteder, anløbs- eller badebroer. Der er også forslag om læskure, etablering af aflåste skure til opbevaring af materiel, herunder kajaker og både, flere toilet- og bademuligheder samt omklædningsrum

og adgang til drikkevand.

Der er især myndigheder som Skov og Naturstyrelsen, Skovdistrikter, amterne og kommuner, der iflg. undersøgelsen skal skabe rammerne for aktiviteterne ved at etablere disse faciliteter. Men det bliver også nævnt, at organisationer, foreninger og private lodsejere selv kan sørge for nogle af faciliteterne. Ikke mindst nævnes, at Grejbanker eller Grejcentre langs kysten kan være til stor hjælp som leverandør af udstyr og faciliteter.

Sikkerhed

Uddannelse og information er 2 nøgleord i forbindelse med svarene om sikkerhed, men også redningsmateriel, -mandskab og redningsprocessen har betydning.

Der er forslag om at lade uerfarne vandaktive starte i beskyttede/sikre områder, og at der skal være vejledende sikkerhedsretningslinier for uddannelse af aktive ved kysten.

Tavler opsat ved isætnings- og landgangssteder med oplysning om lokale strøm- og vindforhold kan forbedre sikkerheden. Der kan også gøres en indsats med generelle sikkerheds- og baderåd, og ved at gøre den almene befolkning opmærksom på de sikkerhedsregler, som praktiseres af de etablerede foreninger. Adfærdskampagner og pjecer ved udlejningssteder med instruktion og regler kan forebygge ulykker, men også mobiltelefoner kan via nødopkald og vejrvarsling bidrage til sikkerheden med aktuel og hurtig information. Nogle ønsker bedre redningsmateriale langs kysten og at afmærkninger og bøjer langs kysten bibeholdes. I de fleste tilfælde kan alvorlige ulykker undgås, hvis folk bruger deres redningsveste (men det er langt fra alle som bruger dem). Andre forslag er at begrænse hurtigbådssejlad eller foretage en kortlægning af risiko-strækninger.

Information og formidling

Der er mange forslag til forskellige typer for information og formidling. Der fremhæves både trykt informationsmateriale, udstillinger, skilte, Internet og ikke mindst naturvejledning og forskellige naturaktiviteter.

Det nævnes, at der er behov for tavler med oversigtskort indeholdende overnatningspladser og strømforhold. Andre forslag er hjemmesider med regler, system med ajourføring af nye regler, oplysningskampagner, udgivelse af lokale brochure, "her står du"-skilte, tavler med oplysning om lokale dyr og naturområde. Der er behov for overblik over eksisterende materiale og for en strukturering af informationsmateriale ved kysten via en mere ensartet information og skiltning. Ligeledes mangler der opdateret information om hvor og hvornår ting finder sted langs kysten og foldere om naturbeskyttelse ved udlejningssteder.

Det er fortsat vigtigt med direkte og personlige naturformidling, som især varetages af naturvejledere, Grønne Guider, havneulke og naturcenterassistenter. Ikke mindst fremhæves Naturcentre, Kystcentre, og Blå Flag Stationer, som vigtig for formidlingen af kysten. Der er forslag om etablering af små centre eller mere permanente udstillinger, der kan bruges som udgangspunkt for naturvejledningen.

Der er flere forslag om adfærdskampagner, og at de især bør henvende sig til skoler, klub-

ber, ungdomsorganisationer og medier. I den forbindelse er der behov for opdateret lærebogsmateriale om kystens biologi og brug af cd-rom-mediet vil være en positiv forbedring. Informationen ude i naturen bør ikke nødvendigvis være dybtgående, men kan skabe nysgerrighed, så der søges yderligere information.

Der er også forslag om at bruge sms og flybannere i formidlingen og jævnlige kontaktmøder mellem myndigheder og brugere af kysten.

Der er ligeledes behov for en hjemmeside, som samler en række gode hjemmesider for kysten. Via undersøgelsen er der samlet en række hjemmeside-adresser, som kan ses på Friluftsrådets hjemmeside.

Nye friluftsaaktiviteter

Der har været nogle forslag til nye former for friluftsaaktiviteter ved kysten. Her nævnes oprettelsen af sauna og svedhytter langs kysten, brug af bananbåde, paraglidere og drageflyvning fra både eller forslag om at oprette legeland ved kysten. Der er også forslag om udvikle vandreture langs hele Danmarks kyst, discipliner som foregår i forbindelse med kystlivredning og rollespil - som normalt foregår i skove - kan udvides til kysten.

Der er delte meninger om, hvorvidt disse aktiviteter vil påvirke kystområdet. Nogle ulemper kan være at øget færdsel vil påvirke dyrelivet og medføre større konflikter mellem brugergrupper eller med lodsejerne. Ligeledes kan der blive mangel på toiletfaciliteter og parkeringsmuligheder, øget støjforurening og mere affald. Nogle mener, at aktivitetsmængden skal styres for at undgå nedslidning.

Konflikter

Ifølge undersøgelsen er der forskellige konflikter langs kysten. Mange brugergrupper beskylder andre brugergrupper for at være årsag til konflikterne. Fiskerne skyder på havkajakroerne, ornitologerne på surfere, de badende på de sejlere, de gamle på de unge osv. Ligeledes nævnes konflikter med lodsejerne, herunder manglende adgang eller afslag på tilladelser. Der er forskellige forslag til, hvordan konflikterne løses. De fleste nævner samtale og indsigt i hinandens interesseområder, dialog og øget oplysning, som det vigtigste for at løse konflikter og problemer. I nogle tilfælde nævnes zoner, ordensregler og tydelig skiltning, mens de færreste foreslår flere regler, lovgivning og forbud.

Affald

Ud fra svarene kan det konkluderes, at affald er et problem langs kysten. En stor del af besvarelsene bekræfter dette. Nogle mener, at situationen er forværret, mens andre synes, at det er blevet bedre med årene. Der er delte meninger om, hvilke grupper der er de "store syndere". Nogle mener det meste kommer fra havet enten fra store skibe eller fra lystsejlerne, og især ved Vestkysten er der et stort problem med skibsaaffald. Andre mener, at det er slemmest ved de bynære områder og er afhængig af turistmængden og af brugernes respekt for skiltningen. Ikke mindst kan strandgæster være slemme med skod og ispapir. For myndighederne bliver det sværere at løse opgaven pga. nedskæring i antallet af ansatte og øge-

de udgifter til affaldsopsamlingen.

Der er forskellige forslag til, hvordan problemet løses. Der skal være nok affaldsspande, og de skal tømmes regelmæssigt. Mange nævner, at oplysning til brugerne bør prioriteres højt, og at man skal præge holdninger ude i naturen. Det foreslås, at der gennemføres oplysningskampagner f.eks. "Ren strand", som kan være med til at forbedre folks adfærd. Det er vigtigt at få fat i børn og unge via oplysning i skoler, ungdomsorganisationer, tv-udsendelser og tv-spots.

Problemforhold eller trusler

Der skal være balance mellem turisme, lokale interesser og visse organisationers brug af kysten. Beskytterholdning, ejerfornemmelser, øget privat byggeri ved kysten, forbud, for mange regler og begrænset adgang nævnes alle som trusler for friluftaktivitet ved kysten. Andre nævner problemer med brugerbetaling, dårlig opførsel, konflikter mellem aktiviteter, løse hunde og lugtgener pga. tang og svinefarmere. Ikke mindst nævnes sikkerhedsproblemer med manglende uddannelse af sejlere, hærværk, engangsgrill, voldsomt industripræg, skibstrafik og generelt slid på kysten. Der er også problemer med uafmærkede skydebaner og med manglende eller nedlagte sejladsafmærkninger.

Igen fremhæves information og dialog som den vigtigste løsning. Men mange nævner også en øget adgang til kysten, kystsikring, zonerings, ordentlig koordinering, samarbejde og en overordnet strategi og målsætning for naturen i kommunen som løsningsmuligheder. Andre nævner løsninger, som øget naturpleje, klare og simple regler for færdsel ved kysten og en klarlægning af sårbare og følsomme tidspunkter af året for naturområder. I nogle tilfælde kan man flytte aktiviteter fra et område, der er belastende eller etablere nye faciliteter, hvor der er mere plads til aktiviteterne.

Adgangstegn til friluftsliv, som kan inddrages ved misbrug, er også foreslået, mens andre mener, at man bør fremhæve gode eksempler i blandt andet lokalpressen.

Der er også besvaret, at love skal overholdes og at der skal være mere tilsyn. Ligeledes kan ruteforslag og overnatningspladser "tvinge" brugerne til at anvende bestemte ruter. Det nævnes også, at der bør gennemføres en analyse af hvem der sviner eller ødelægger, og herefter prøve at påvirke disse grupper. En enkelt mener, at vennetjenester vedr. lovliggørelse må ophøre.

Ideer

Mange af ideerne er indarbejdet i de nye projektideer eller nævnt under hvert enkelt område. Der er samtidig nogle ideer, der er gamle ideer på nye flasker. Se liste over projektideer. Nogle ideer handler om at fremme overnatning langs kysten eller udvikle ensartet information og skilte langs kysten. Ligeledes er der forslag om stisystem langs hele Danmarks kyst, deling af brugergruppernes faciliteter, afmærkning fra vandsiden og flere livredningsaktiviteter. Ikke mindst efterlyses bedre oplysning om mulighed for udvikling ved kysten og en koordinering af nye projekter, så de kan sammenflettes i et større netværk.

For at få ført ideerne ud i livet, er det især økonomien, der spiller en vigtig rolle eller som er en begrænsning. Men også arbejdskraft, tilladelser, lovgivning og manglende politisk vilje nævnes som hindringer.

Samarbejde

Mange af de adspurgte organisationer samarbejder allerede med andre organisationer, herunder medlemsorganisationerne, og mange har ønsker om yderligere samarbejde med forskellige brugergrupper. På hjemmesiden kan ses en tabel over nuværende og potentielle samarbejde mellem de adspurgte.

7.2 Undersøgelsens hovedkonklusioner

- Mange besvarelser tyder på, at forebyggelsen af affald langs kysten er et emne, som bør prioriteres højt. Mange foreslår, at en kampagne sættes i gang.
- Det er vigtigt at udbygge nettet af overnatningspladser og ikke mindst indsamle informationer om disse.
- Adgang til kysten er vigtig, og det samme gælder for etablering af faciliteter til i landsætnings- og optagning.
- Udvikling af et design-koncept for kysten vil være en god ide.
- Information er vigtig for at forhindre eller forebygge konflikter.
- Der er kommet mange nye ideer, men også mange gode råd til hvordan de forskellige ideer sættes i værk eller hvilke forhold, som man skal være opmærksom på.

8.0 Kildeliste, hvor der kan søges yderligere information

- Overnatning i det fri 2002-2003 fra Friluftsrådets ERFA-gruppe – www.teltpladser.dk
- Evalueringsrapport Kystnære teltpladser for grupper i Vestsjælland
- Om adgangsmuligheder til den danske natur set ud fra et formidlingssynspunkt, Erik Mygind, Institut for Idræt i København
- Havhytter i Århus Amt, Projektbeskrivelse fra Rådal Friluftsliv
- Naturen må gerne betrædes – men trød varsomt, pjece fra Amterne i Danmark og Miljø og Energiministeriet
- Naturvejleder, Tema om hav- og kystformidling, November 2003, 12 årg., nr. 3
- Geografisk Orientering, Tema: Havet omkring Danmark, Februar 2003
- Blue Roots, Projektide til Interreg IIIB NSR
- Adgang til kysten i Fredericia Kommune, Agenda 21 Projekt
- Kystprojektet Græsted-Gilleleje Kommune, Grøn Kvalitetsturisme i Øresund Nord
- Forskellige myndighedshjemmesider
- Inspiration fra forskellige medlemsorganisationers hjemmesider
- Vejledning til restinfo.dk ses på Friluftsrådets hjemmeside.

Bilag 1a - Liste over styregruppemedlemmerne og kontaktinformation

Organisation og navn	E-mail:
Friluftsrådets bestyrelse Nanna Ilmer	nanna@ilmer.dk
KFUM-Spejderne i Danmark Thorben Lundø	lundoe@stofanet.dk
Landsforeningen Ungdomsringen Flemming O. Torp	kattingevaerk@faf.kk.dk
Dansk Forening for Rosport Knud Nielsen	knud.lis@mail.dk
Dansk Amatørfiskerforening Vagn Gram	vgram@get2net.dk
Biologforbundet Asbjørn Holm	nasb@tiscali.dk
Stads- og Kommunegartnerforeningen Tine Kierkegaard	tvtki@haderslev.dk
Dansk Kano og Kajak Forbund Rasmus Anker Møller	ramoller@get2net.dk
Samvirkende danske Turistforeninger Inga Bjørnsbo	ingabjoernsbo@yahoo.dk
Friluftsrådets sekretariat Mikal Holt Jensen	kam@friluftsradet.dk

Bilag 1b - Liste over organisationer, der er blevet interviewet

Dansk Cyklist Forbund
Dansk Ornitologisk Forening
Danmarks Naturfredningsforening
Grøn Guide
Midt-Nord Turisme
Naturvejlederforeningen
Skov- og Naturstyrelsen
Sønderjyllands Amt

Bilag 1c - Liste over organisationer, der har indsendt spørgeskema

Amtsbestyrelsen i Frederiksborg Amt
Amtsbestyrelsen i Københavns Amt - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Amtsbestyrelsen i Københavns Amt - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Amtsbestyrelsen i Københavns Amt - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Amtsbestyrelsen i Københavns Amt - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Amtsbestyrelsen i Københavns Amt - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Amtsbestyrelsen i Storstrøms Amt
Amtsbestyrelsen i Vestsjællands Amt
Biologforbundet
Campingrådet
Danmarks Idræts-Forbund
Dansk Boldspil Union v/ Danmarks Idræts-Forbund
Dansk Rugby Union - v/ Danmarks Idræts-Forbund
Dansk Svømmeunion
Danmarks Naturfredningsforening - Lokalkomiteen i Gørlev
Danmarks Sportsfiskerforbund
Dansk Forening for Rosport - Bagsværd
Dansk Kano og Kajak Forbund - <i>i Vejle Amt</i>
Dansk Kano og Kajak Forbund - <i>i Frederiksborg Amt</i>
Dansk Kano og Kajak Forbund - <i>i Sønderjyllands Amt</i>
Dansk Kano og Kajak Forbund - <i>i Københavns Amt</i>
Dansk Ride Forbund
Dansk Sejlunion
Dansk Svæveflyver Union - Svæveflyvecenter Arnborg
Dansk Vandrelaug
De grønne pigespejdere
DGI Nordvestsjælland
Esbjerg Roklub
Esbjerg Kommune
Fiskeringen
Faaborg Kommune
Frederiksværk Kommune
Grenaa Naturskole
Græsted-Gilleleje Kommune
Hadsten Friluftslav
Hørsholm Kommune
Landsforeningen Ungdomsringen - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Landsforeningen Ungdomsringen - <i>Forskellige emner besvaret</i>
Lyngby-Taarbæk Kommune
Museerne i Fredericia
Naturbisserne
Naturvejlederforeningen i Danmark
Nordborg Kommune
Nordfyns Turistbureau
Næstved Kommune
Odense Kommune
Odder Roklub
Svendborg Kommune
Struer Kommune
Thisted Kommune - Gartnerafdelingen
Sammenslutningen af Danske Småøer